

J. J. Tikkanen.

Den 20 juni 1930 avled professorn i konsthistoria vid Helsingfors universitet Johan Jakob Tikkanen. Hans hälsa hade under de två senaste åren varit vacklande på grund av ett olycksfall, men han befann sig ännu i full vetenskaplig verksamhet och hade nyss återvänt från en studieresa för fullbordandet av ett större arbete om färgerna i den medeltida miniatyrkonsten.

Tikkanen föddes i Helsingfors den 7 december 1857 och var son till den kände finske skriftställaren och tidningsmannen Paavo Tikkanen och Helena Maria Tengström. Han var sålunda av både finsk och svensk härkomst och tillhörde genom modern den stora Runebergiska släktkretsen. Men det föreföll som om framförallt främmande blod skulle flutit i hans ådror; den mörka, livliga gestalten med den starka och klangfulla rösten hade över sig något av en italiensare. Tikkanen blev också en av de kosmopolitiskt orienterade forskare, vilka mot slutet av 1800-talet förskaffade den finländska vetenskapen anseende i utlandet. Hans fack blev konsthistorien, och här blev han en banbrytare inom den akademiska världen, i det han ej

blott blev den förste innehavaren av en hithörande lärarplats vid vårt universitet, utan också hade ett långt försprång framför t. ex. den sedan så blomstrande svenska konstforskningen. Hans egna forskningar ägnades till en början den italienska renässansen, och som doktorsavhandling utgav han 1884 *Der malerische Styl Giottos*. Men snart nog fördes han till studiet av de medeltida miniatyrhandskrifterna och alla de problem som äro förbundna med dem, Orienten eller Rom, miniatyrernas betydelse för utbredningen av de konstnärliga motiven och ideerna o. s. v. Hans huvudarbete på området blev *Die Psalterillustration im Mittelalter*, publicerat i flere avsnitt 1895—1900 men icke fullbordat; han torde senare ha känt sig distanserad av den intensiva forskning, som nu på olika håll ägnades åt detta ämne. Hans intresse behöll det dock alltid; han upprätthöll förbindelser med utländske lärde och tillhörde bl. a. styrelsen för det internationella ikonografiska sällskapet. Besläktade områden, för vilka han samlat ett omfattande material, beträdde han i publikationerna *Die Beinstellung in der Kunstgeschichte* och *Zwei Gebärden mit dem Zeigefinger* (1912 och 1913). Hans sista arbete om den medeltida koloriten, vilket han hann fullborda före sin död, hörde även hit. Ett större populärt arbete utgav Tikkanen 1916 vid sidan av otaliga mindre uppsatser: *Madonnabildens historia och den kristna konstuppfattningen*; 1910 hade han dessutom publicerat *Kuvaamataiteet uudemmalla ajalla* (Svensk upplaga 1925).

Tikkanens ställning som akademisk lärare och högt ansedd forskare ledde honom även till många andra uppgifter. Den mest betydande var sekreterarskapet i Finska Konstföreningen 1891—1920; därefter var han två år ordförande samt 1922—24 vice ordförande i Finlands Konstakademi. Detta bragte honom i ständig beröring med den levande finländska konsten, och utlöste även en författarverksamhet, bland vars alster böra nämnas den utförliga historiken 1896 över *Finska Konstföreningen 1846—1896* samt texten till det stora planschverket 1906 över *Albert Edelfelt*. År 1911 skötte han intendentbefattningen för Konstföreningens samlingar och utgav då en katalog över dem.

Också för kännedomen om Finlands äldre konsthistoria, som tidigare legat något på sidan om hans intressen, blev Tikkanen i tillfälle att verka. Han var 1902—17 ledamot av Arkeologiska Kommissionen och 1901—02 vice ordförande i Finska Fornminnesföreningen; 1923 tog han en livlig del i det betydelsefulla arbetet *Medeltida kyrkonst i Finland*. I Finskt Museum och Suomen Museo 1897—98 offentliggjorde han ett antal uppsatser om medeltida miniatyrer och ikonografi.

K. K. Meinander.